

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:602

av Gunilla Svantorp m.fl. (S)

Politik för jobb och tillväxt i Värmland

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en aktiv politik för tillväxt i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av statlig närvaro i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den sociala ekonomin och kooperativt företagande och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kulturen som drivkraft för tillväxt och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om jämställdhet för tillväxt och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

För att hela Sverige ska kunna leva behövs en aktiv regionalpolitik. En politik som ger människor förutsättningar att kunna bo och leva i hela landet. Det kräver att flera områden inom politiken måste samspela. Det finns många bra intentioner och ansatser i regeringens politik som presenteras i budgetpropositionen för 2016. Hit hör den nyligen utsedda landsbygdsutredningen och arbetet med skogsprogrammet. Hit hör en extra satsning på kollektivtrafik i glesbygd och hit hör den stora satsningen på vuxenutbildning. För första gången nämns också naturturism som ett särskilt mål för Visit Swedens arbete. Det välkomnar vi.

Sverige är ett fantastiskt land med storslagen natur, enorma kontraster och stor kreativitet. Idag bor drygt var tredje person på landsbygden. En växande landsbygd med

goda förutsättningar till jobb och välfärd är en grundförutsättning för tillväxt i hela landet. Det finns kraft och potential som måste tas tillvara. Över 200 000 personer arbetar inom de gröna näringarna, fiske, jord- och skogsbruk och karaktäristiskt för branschen är att många jobb är på landsbygden och finns i småföretag.

Rätten till arbete är en grundläggande faktor för att kunna skapa tillväxt oavsett om det gäller stad eller landsbygd. Växande företag skapar efterfrågan på arbetsmarknaden, och en aktiv arbetsmarknads- och utbildningspolitik rustar människorna så att de kan ta de nya jobben som växer fram. En rapport från Tillväxtverket visar att vart fjärde företag är villigt att växa men har problem med rekryteringen av kompetent personal.

Matchning är idag ett stort problem på den svenska arbetsmarknaden och därför behövs ett ökat samarbete mellan näringsliv, fackliga organisationer och utbildningsväsendet.

Det krävs också att Arbetsförmedlingens insatser, liksom utbildningssystemen, på ett effektivare sätt än idag kan leverera den arbetskraft företag och samhälle efterfrågar.

Utbildning måste således vara en prioriterad fråga för lång tid framöver. Vem som egentligen håller i taktpinnen för detta gemensamma arbete på regional nivå är idag oklart. Vi välkomnar därför regeringens arbete med regionbildningsfrågan. Ett tydligt ledarskap regionalt torde ge större förutsättningar att gå från ord till handling.

Stimulera kreativiteten och ett entreprenöriellt tänkande

Ett län som Värmland har under lång tid präglats av stora företag som arbetsgivare. När vi nu ser och vet att de nya jobben främst utvecklas i mindre och medelstora företag är det viktigt att stimulera företagarandan och viljan till nya kunskaper och färdigheter för att klara framtiden. Ett exempel på detta är den forskarskola som Karlstads universitet (KAU) bedrivit redan i förskolan.

Ung Företagsamhet i Värmland är stark och bland de bästa i landet. Framöver behöver verksamheten ses över och ges möjlighet att bedriva arbetet på alla utbildningslinjer på gymnasieskolan, något som är svårt i dagsläget på grund av läroplanerna.

En annan utmaning är att klara generationsskiften i de Värmländska företagen

Sverige har Europas äldsta företagare och enligt Företagarna (mars 2011) beräknas 23 % (ca 175 000 företag) av dessa trappa ner sin verksamhet inom en period på fem år.

Många av dessa förväntas växlas över inom familjen eller säljas till ny extern ägare. 37 % av företagen (ca 64 750) uppger dock att man endera inte vet vad som ska ske, alternativt hoppas att partner/anställda ska ta över, eller förväntar sig att företaget kommer läggas ner. Många av dessa är idag lokaliserade på landsbygd.

I studien Together (Värmlandskooperativen 2014) påvisas internationella (Frankrike, Storbritannien, USA och Spanien) innovativa affärsmodeller för transformering av traditionella företag till medarbetarägda kooperativa företag. I samma rapport påvisas forskningsresultat (bl.a. Cass Business School) som visar att dessa företag sedermera ökar sin omsättning, anställer fler och är mera samhällsnyttiga än traditionella företag. I rapportens slutsats pekas på främst tre incitament/hinder för motsvarande utveckling i Sverige. 1. Arbetslöshetsförsäkringen, ALF, behöver ses över så att delägare i demokratiska medarbetarägda företag kan erhålla förhandsbesked huruvida man innefattas av ALF eller ej. 2. Finansieringsfrågan vid övertagande är problematisk. Toghether påvisar dock fungerande modeller i andra länder vilka skulle kunna konverteras till svenska förhållanden. 3. Insatser i syfte att utbilda medarbetare vilka önskar ”ta över” företag. Likaledes behöver insatser göras för att sprida kunskap om möjligheten för de anställda att i kooperativa former ta över sina företag. En idé är att i ett första steg skapa ett pilotprojekt i Värmland då ett upparbetat partnerskap med relevanta aktörer redan finns vari svensk modell för transformering utvecklas och prövas.

Sociala företag – en viktig väg till jobb för alla

Social ekonomi och kooperativt företagande är en verklig tillgång. I Sverige har vi till skillnad mot många andra länder ingen stark tradition av medarbetarägda kooperativa företag. Vi ser dock inte minst inom kultursektorn och på landsbygden att kooperativt företagande är på frammarsch. Det är därför av stor vikt att regeringen stödjer de organisationer som arbetar med social ekonomi och utveckling av den kooperativa företagsformen. Regeringen ger i budgetpropositionen för 2016 en stor anslagsökning till Samhall. Vi vill också fästa uppmärksamhet på det goda arbete som Companion gör för att skapa jobb i arbetsintegrerade sociala företag. Sociala företag kan vara den första ingången på arbetsmarknaden för den som varit borta från arbete under lång tid. Varje människas vilja till arbete ska tas tillvara.

Finansieringsfrågan är central för sociala företag. Runt om i landet startas mikrofonder och andra finansieringsalternativ som är framgångsrika när det gäller att samla in kapital. Men en stötesten för deras arbete är driftskostnaderna, varför regeringen bör fortsatt bevaka finansieringsproblematiken.

Kulturen som drivkraft

Ytterligare en viktig faktor för en levande landsbygd är tillvaratagandet av människors engagemang. Det kan innebära ett aktivt stöd till offentliga lokaler och mötesrum såsom hembygdsgårdar, bygdegårdar och Folkets Hus. En levande landsbygd skulle inte bara

ge effekter av ett mer inkluderande samhälle som garanterar medborgerliga rättigheter. Det skulle också innebära kreativitet och verksamheter, vilket i sin tur skulle leda till fler företag och en ökad besöksnäring. Ett tydligt exempel i Värmland är Västanå teater i Sunne där satsningar resulterat i att 60–70 procent av besökarna kommer ifrån andra län. Social sammanhållning är en förutsättning för att klara det integrationsarbete som vi utan tvekan måste klara på ett bra sätt. Nya svenskar skall känna sig välkomna i vårt land, och kultur i alla dess former är viktiga verktyg för detta.

Forskning visar att estetiska ämnen har betydelse för utvecklingen av kreativitet. Vi ser behovet av mer av tvärvetenskap humaniora/teknik för att möta och forma framtiden. Regeringen bör överväga möjligheterna att göra estetiska ämnen obligatoriska på gymnasienivå.

Jämställdhet – en förutsättning för tillväxt

Även om Sverige har kommit långt i jämställdhetsarbetet finns det fortfarande stora problem i samhället som måste lösas. I Värmland är det få kvinnor i både bolagsstyrelser och företagsledningar samtidigt som andelen förvärvsarbetande kvinnor ligger under riksgenomsnittet. Det behövs en satsning på jämställdhet och kvinnors företagande. Kvinnors kompetens och resurser tas inte tillvara och om kvinnors företagande skulle öka till männens nivå, skulle det innebära 75 000 nya företag med 278 000 nya jobb.

Ett exempel för att främja arbetet är resurscentrum för kvinnor som bidrar till jämställdhet i det regionala tillväxtarbetet genom att synliggöra kvinnors villkor och öka kvinnors inflytande. I Värmland finns ett regionalt resurscentrum för kvinnor, där man har två genuspedagoger anställda. Satsningen har gett resultat och behöver långsiktiga villkor. Vi välkomnar också en tredje pappamånad i föräldraförsäkringen som är ett viktigt steg mot ett jämställt arbetsliv och familjeliv.

Samverkan – en framgångsfaktor för näringslivet

I Värmland finns flera så kallade klusterorganisationer, det vill säga samverkan mellan politik, Karlstads universitet, näringsliv och samhälle. Genom att föra samman olika aktörer byggs broar och nya tankar och idéer uppstår. Det kan leda till nya innovationer, som i sin tur leder vidare till nya affärsmöjligheter och arbetstillfällen. Undersökningar visar också på att omsättningen och vinsterna bland företagen i klustren höjs. Detta går att studera närmare genom SLIM-projektet (Systemledning för innovativa miljöer i norra Mellansverige). Detta faktum nämns också i budgetpropositionen för 2016.

Organisationen Compare är ett av flera bra exempel i Värmland på hur samverkan genom kluster bygger de enskilda företagen starka. Compare har satsat på att utveckla samverkan med Norge och it-företagen runt Oslo. Detta leder till fler arbetstillfällen och att de värmländska företagen växer och utvecklas. Utifrån den här bakgrunden bör vi utgå ifrån att lärdomar från klusterarbetet tas med i den nationella klusterstrategin. Här är Karlstads universitet en ovärderlig resurs och det är angeläget att forskningsmedel i högre grad fördelas så att de mindre universiteten kan utvecklas och vara en drivande kraft i regionen. Vi tycker att det är bra att Karlstads universitet har fått 19 miljoner i forskningsanslag i budgetpropositionen 2016 men finner det samtidigt märkligt att de stora universiteten som inte kan göra av med de forskningsanslag de har får nya och större anslag varje år.

Statlig närvaro i hela landet

Det är statens uppgift att se till att det finns tillgång till en grundläggande service runt om i Sverige. Viktiga funktioner som post, dagstidning, telefoni, el och it och annan basal infrastruktur är avgörande för att kunna leva ett modernt liv.

Att ha tillgång till internet är idag en förutsättning för att kunna sköta sina vardagssysslor. Därför måste tillgången till bredband stärkas oavsett var i landet man bor. Viktigt är att infrastrukturinvesteringar ska styras efter behov, inte av enskilda kommuners ekonomi. Det är bra att regeringen slår fast att bredband över hela landet är angeläget och ser att det finns delar i landet där marknadskrafterna inte når fram. I till exempel Torsby kommun räknar man med att det kan komma att kosta upp till 200 miljoner kronor att bygga ut nätet. Detta är inte hållbart för en kommun på 10 000 invånare. Bredbandsutbyggnaden i Värmland är faktiskt sämre än i Polen!

I Värmland finns exempel på hur lokala servicepunkter fungerar som samlingsplatser där man kan uträtta vardagliga ärenden. Vi utgår ifrån att de 35 miljoner regeringen har avsatt för service i glesbygd innebär att de lokala servicepunkterna som utvecklades genom statligt stöttade projekt nu ges fastare finansiering från staten. En annan möjlighet skulle därför vara inrättande av statliga servicekontor.

När statliga verk och myndigheter ges ”fri etableringsrätt” leder det oftast till att hela län utarmas på statliga jobb. Regeringen bör, enligt vår uppfattning, överväga möjligheterna att ta ett ökat ansvar för att statliga jobb finns i hela landet. Det blir billigare och bättre.

Lika viktigt för både befolkning och företag är närheten till lokala banker. Sparbanksrörelsen har sedan länge varit en utvecklingsmotor i mindre kommuner och gynnat tillkomsten av fler företag och jobb i regionerna utanför de stora tätortsbildningarna. Därför är det viktigt att det förs en politik så att sparbanksrörelsen kan stärkas och det finns flera områden som behöver åtgärdas. En översyn av lagen om ekonomiska föreningar är välkommen från vår sida.

Skogen – en stor resurs

Den nationella skogspolitiken ska utformas i bred samverkan med berörda parter. Skogen är viktig för den svenska ekonomin och en källa till jobb på landsbygden. Den ska skötas så att den långsiktigt ger god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls och hänsyn tas till andra allmänna intressen.

Skogens betydelse för framtidens jobb och till lösningen på klimatutmaningen kan inte underskattas. Skogsbruket och skogsindustrin står inför en stor möjlighet när efterfrågan på råvara från skogen ökar och det skapar jobb i svensk skogsindustri. Vi vill se en utveckling där biomassa från skogen producerar bränslen som kan ersätta fossila bränslen. I Hagfors finns långt framskridna planer som vi vill se förverkligade. När nu skogsprogrammet arbetas fram är det angeläget att förena de olika ambitioner regeringen har med ett tydligt sysselsättningsperspektiv. I stora delar av vårt län är faktiskt beskogning det största problemet – inte att skogen skall fredas.

Jord- och djurbruk – för levande landsbygd

Vi behöver en långsiktig livsmedelsstrategi i Sverige för vilken matproduktion som ska vara i Sverige och hur den ska anpassas till klimatförändringarna. Vi menar att det finns en stor potential och efterfrågan av mat producerad i Sverige eftersom svenska konsumenter efterfrågar mat med hög kvalitet. Och svensk mat håller hög kvalitet. Därför är det viktigt att tydliggöra vad som är svenskt.

För att säkra jobben i Sverige måste vi ge konsumenterna mer information om var maten kommer ifrån. Vi måste satsa på mer ekologisk odling i Sverige för att möta den ökande efterfrågan som finns.

Jordbruksnäringen är också en förutsättning för att hålla landskapen öppna. Mular och klövar ser till att vi har en öppen och levande landsbygd. Det pågående arbetet med betande djur som ett sätt att återigen öppna ett igenväxt landskap längs Klarälven bör anses lika angeläget som att freda skog högre upp i länet. Den svenska hästnäringen är

viktig för jobb och tillväxt på landsbygden. Intresset för hästar är stort och hästnäringen ger möjlighet till inkomster för många lantbruksföretag.

Offentlig upphandling

I Sverige upphandlas det för åtskilliga miljarder kronor årligen. Det är stora summor, och de skulle kunna användas på ett bättre sätt än vad de görs idag. Tyvärr råder det fortfarande en osäkerhet inom ramen för LOU. Exempelvis är diskussionen om våra livsmedel i skolor och inom andra offentliga verksamheter ständigt pågående.

Kommuner och landsting bör kunna ställa rättmätigt höga krav på produktionen av de livsmedel som upphandlas offentligt. De kan dessutom vara pådrivande i utvecklingen av ny teknik och nya företag. En utveckling av praxis och en rimlig implementering av upphandlingsförfarandet är viktigt varför vi välkomnar det arbete kring LOU som regeringens startat.

EU:s sammanhållningspolitik behöver kopplas ihop med den statliga regionala utvecklingspolitiken, då det finns en tydlig koppling mellan sammanhållningspolitiken och den nationella tillväxtambitionen. EU:s strukturfonder har en viktig betydelse i arbetet för en regional utveckling. Projekt som bedrivs inom ramen för dessa program syftar till att påverka förutsättningarna för regional tillväxt. Att förenkla administrationen och regelverken bör därför vara nödvändiga steg för att projekten ska bli verklighet.

Gunilla Svantorp (S)

Berit Högman (S)

Jonas Gunnarsson (S)

Lars Mejern Larsson (S)

Mikael Dahlqvist (S)